DOMSTOLENS DOM
av den 7 november 1985*

Mål 145/83

Stanley George Adams, företrädd av D. Vaughan, Q.C. och C. Prout, barrister, Middle Temple, London, på uppdrag av Denton Hall, Burgin och Warrens, solicitors, med delgivningsadress i Luxemburg hos advokaten P. Berna, 16 A, boulevard de la Foire,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av juridiske rådgivaren N. Koch och K. Banks vid rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, biträdda av J. Lever, Q.C., Gray's Inn, London, med delgivningsadress i Luxemburg hos G. Kremlis vid rättstjänsten, båtiment Jean Monnet, Kirchberg,

svarande.

Talan avser skadestånd enligt artiklarna 178 och 215 andra stycket i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden Mackenzie Stuart, avdelningsordförandena U. Everling, K. Bahlmann och R. Joliet, samt domarna G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot och T.F. O'Higgins,

generaladvokat: G.F. Mancini,
justitiesekreterare: H.A. Rühl, avdelningsdirektör,

som har hört generaladvokatens förslag till avgörande vid sammanträdet den 11 juli 1985,

meddelar följande

* Rättegångsspråk: engelska.

dom

DOMSKÄL

1 Genom en ansökan, som inkom till domstolens kansli den 18 juli 1983, har Stanley George Adams väckt talan enligt artiklarna 178 och 215 andra stycket i EEG-fördraget mot Europeiska gemenskapernas kommission om ersättning för den skada han anser sig ha lidit till följd av att kommissionen eller dess anställda under tjänsteutövning handlat rättsstridigt eller rättsstridigt underlåtit att handla, vilket bland annat lett till att sökanden berövats friheten och fällts till ansvar i Schweiz.

2 De handlingar eller underlåtelser som enligt sökanden har orsakat den skada han anser sig ha lidit är närmare bestämt följande:

— Kommissionen har under åsidosättande av sin tystnadsplikt upprepade gånger lämnat ut uppgifter och dokument som gjort det möjligt att identifiera sökanden som källan till de upplysningar som föranlett kommissionen att ålägga sökandens tidigare arbetsgivare, det schweiziska bolaget Hoffmann-La Roche, böter för vissa konkurrensbegränsande förfaranden.

— Kommissionen har underlåtit att informera sökanden om den möjlighet han hade att vända sig till Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna beträffande den brottmålsrättegång som de schweiziska myndigheterna inlett mot honom på grund av hans verksamhet som kommissionens uppgiftslämnare.

I sin replik har sökanden dessutom lagt kommissionen till last att denna underlåtit att upplysa honom om de faror som var förbundna med att han återvände till Schweiz.

3 Med parternas samtycke har domstolen beslutat att till att börja med begränsa rättegången till frågan om det finns grund för ansvar och till frågan om sökandens talan är preskriberad.

Sakförhållanden som ligger till grund för tvisten

4 Sökanden, som då var anställd av det schweiziska bolaget Hoffmann-La Roche & Co. AG (nedan kallat Roche) i Basel, sände den 25 februari

1973 ett brev till den kommissionsledamot som ansvarade för konkurrensfrågor, i vilket han beskrev ett flertal konkurrensbegränsande förfaranden från Roches sida. I detta brev, som var märkt med orden "personligt och förtroligt", förklarade sökanden att han fortfarande var anställd hos Roche men att han hade för avsikt att lämna bolaget omkring juli månad samma år och starta ett eget företag i köttbranschen nära Rom i Italien. Sökanden avslutade brevet med orden:

"Jag ber er att se till att mitt namn inte nämns i samband med detta ärende. Jag står dock helt till ert förfogande för ytterligare uppgifter och dokument rörande varje punkt som jag har tagit upp i detta brev. Jag är även beredd att när som helst diskutera varje punkt med era medarbetare eller er själv och om så krävs flyga till Belgien eller Rom i detta syfte. När jag omkring juli månad 1973 har lämnat Roche är jag dessutom beredd att träda fram vid vilken domstol som helst för att under ed vittna om sanningshalten i mina påståenden. Jag hoppas att snart få höra av er om på vilket sätt jag kan vara till ytterligare hjälp..."

5 Efter ett svarsbrev av den 26 mars 1973 från Schlieder, som då var generaldirektör vid kommissionens generaldirektorat för konkurrens (GD IV), träffade sökanden den 9 april 1973 två tjänstemän vid kommissionen, Carisi och Rihoux, för samtal i Bryssel. Under detta sammanträffande lämnade sökanden kommissionen vissa ytterligare uppgifter om Roches förfaranden. I april och juli 1973 sände sökanden dessutom kommissionen fotostatkopior på ett stort antal av Roches interna dokument, bland annat fjorton direktionsskrivelser ("Management informations"), samt ett brev från Roches styrelseordförande ställt till bolagets direktörer.

6 I ett brev av den 21 juli 1973 upplyste sökanden kommissionen om att han skulle bli kvar hos Roche fram till utgången av oktober månad 1973. Sökanden lämnade rent faktiskt Roche den 31 oktober 1973 och den 1 april 1974 bosatte han sig med sin hustru och sina barn i Italien.

7 Därefter inledde kommissionen en undersökning av Roches verksamhet inom de områden som sökanden hade angivit. Under denna undersökning besökte tjänstemän från kommissionen, däribland Rihoux och Pappalardo, Roches dotterbolagskontor i Paris och Bryssel den 22 och 29 oktober 1974 och försökte erhålla kopior av de dokument sökanden lämnat till kommissionen. Då Roches företrädare förnekade all kännedom om dessa dokument, lade kommissionstjänstemännen till slut fram retuscherade kopior av de ifrågavarande "Management Informations" och av det ovannämnda brevet från

styrelseordföranden till direktörerna. Dessförinnan hade de täckt över vissa detaljer och handskrivna anteckningar som de ansåg skulle kunna visa varifrån de kopierade dokumenten kom. I gengäld fick kommissionstjänstemännen bekräftelse på dokumentens äkthet.

8 Den 9 juni 1976 fattade kommissionen beslut 76/642 i ett förfarande för tillämpning av artikel 86 i fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EGT nr L 223, s. 27, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå). I beslutet slog kommissionen fast att Roche missbrukat sin dominerande ställning på marknaden för oförpackade vitaminer och ålade bolaget böter med 300 000 beräkningsenheter. Beslutet fastställdes i huvudsak genom domstolens dom av den 13 februari 1979 i målet 85/76 Hoffmann-La Roche mot kommissionen (Rec. s. 461).

9 Under tiden hade den schweiziske advokaten Alder, som företrädde Roche, den 8 november 1974, besökt kommissionen för att ta reda på hur kommissionen kommit i besittning av de ovannämnda handlingarna. Alder lät vid detta tillfälle förstå att om kommissionen lämnade information om uppgiftslämnarens identitet, var Roche berett att lämna de uppgifter som krävdes för kommissionens undersökning och att dessutom avstå från att göra anmälan om brottsmisstanke mot uppgiftslämnaren, vilket Roche i annat fall skulle göra med stöd av artikel 273 i den schweiziska brottsbalken, om ekonomiskt spionerí genom röjande av affärshemligheter. Enligt kommissionen gick de tjänstemän som var med vid samtalet till slut med på att "överväga att uppge om den person som överlämnat dokumenten var anställd hos Roche". När Schlieder fick kännedom om Alders förslag förklarade han emellertid att kommissionen inte under några omständigheter skulle frångå sin allmänna praxis att inte röja sina uppgiftslämnares identitet. Den 6 december 1974 informerades följaktligen Alder om att kommissionen inte hade för avsikt att diskutera varifrån dokumenten i kommissionens besittning härrörde.

10 I en skrivelse av den 18 december 1974 till åklagarmyndigheten i Bern gjorde Alder för Roches räkning en anmälan om brottsmisstanke mot okänd person för ekonomiskt spionerí enligt ovannämnda artikel 273 i den schweiziska brottsbalken. Särskilt på grundval av de dokumentkopior som kommissionens tjänstemän lämnat till Roches anställda i oktober 1974, drog Alder slutsatsen att sökanden var huvudmisstänkt.

11 Den 31 december 1974 greps sökanden av schweiziska myndigheter då han tillsammans med sin familj reste in i Schweiz från Italien. Det framgår av de protokoll som polisen upprättade under förhören, vilka ägde rum den 31 december 1974 och den 1 januari 1975, att sökanden erkänt sig vara kommissionens uppgiftslämnare och att det var "mycket möjligt" att han lämnat dokumenten i fråga till kommissionen. Den 1 januari åtalades sökanden för ekonomiskt spionerі enligt artikel 273 i den schweiziska brottsbalken. Under de följande förhören hävdade sökanden att han endast givit kommissionen muntliga upplysningar och att protokollet från den 31 december 1974 och den 1 januari 1975 inte korrekt återgav vad han hade sagt.

12 Under frihetsberövandet hölls sökanden isolerad och tilläts inte att hålla förbindelse med sin familj. Hans hustru förhördes också av den schweiziska polisen och den 10 januari 1975 begick hon självmord. Den 25 januari erhöll en kommissionstjänsteman ett anonymt brev med upplysningen att sökanden gripits och en begäran att kommissionen skulle ingripa till hans förmån.

13 Under ett telefonsamtal mellan Alder och Schlieder i början av februari 1975 bekräftade den senare att det var sökanden som var kommissionens uppgiftslämnare. Det är dock tvistigt om Schlieder då bekräftade att sökanden var den som överlämnat dokumenten. Den 14 februari 1975 informerade i vart fall en polistjänsteman advokaten Portmann – en medarbetare till advokaten Bollag, som var sökandens schweiziske försvarare – att en hög tjänsteman vid kommissionen hade namngett sökanden som överlämnare av dokumenten och som kommissionens uppgiftslämnare. Portmann informerade genast sökanden om detta.

14 Den 21 mars 1975 släpptes sökanden mot borgen på 25 000 schweiziska franc. Kommissionen ersatte därefter sökanden för detta belopp och betalade dessutom sökandens advokatkostnader i samband med brottmålsrättegången.

15 Den 1 juli 1976 förklarade Strafgericht Basel-Stadt sökanden skyldig till bland annat brott mot artikel 273 i den schweiziska brottsbalken och dömde honom i hans frånvaro till fängelse ett år (villkorligt). Det framgår av domen, som är avfattad på tyska, att kommissionstjänstemännen vid sina besök hos Roches dotterbolag i oktober 1974 hade lämnat Roches anställda fotostatkopior av de dokument som sökanden hade överlämnat till kommissionen. Dessutom framhålls det i domen att sökanden erkände att han muntligen underrättat kommissionens tjänstemän det handlande från Roches sida, som enligt honom utgjorde konkurrensbegränsande förfaranden.

Slutligen anges det i domen att det även framgick av Schlieders telefonsamtal med Alder att sökanden var kommissionens uppgiftslämnare.

16 Efter överklagande av sökanden fastställde Appellationsgericht des Kantons Basel-Stadt den 27 september 1977 ovannämnda dom. I Appellationsgerichts dom fastslås bland annat att kommissionstjänstemännen under besöket hos Roches franska dotterbolag hade visat de ifrågavarande dokumenten för dotterbolagets direktör, som tagit kopior av dem. Den 6 januari 1978 sände kommissionen ett brev till sökanden med en engelsk översättning av sistnämnda dom.

17 Ett senare överklagande av sökanden till schweiziska Bundesgericht ledde till att Appellationsgerichts dom skulle stå fast. Vidare avslogs en resningsansökan från sökanden.

18 I februari 1979 återkallade sökanden sitt uppdrag till Bollag och överlämnade i stället åt advokaten Diefenbacher i Bern att företräda sökanden. I ett brev av den 18 augusti 1980 informerade Diefenbacher kommissionen om att han kommit i besittning av "ett bevis som entydigt visar kommissionens direkta ansvar för Adams beklagliga situation".

19 Sökanden ingav slutligen den 28 maj 1982 till Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna en framställning med klagan riktad mot Schweiz. I framställningen hävdade han att de rättsliga åtgärder som inletts mot honom av de schweiziska myndigheterna genomförts i strid med artiklarna 6 och 10 i Europeiska konventionen av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Genom beslut av den 9 maj 1983 fann Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna att framställningen inte kunde prövas eftersom den ingetts för sent.

Hörande vid domstolen

20 I målet har domstolen (andra avdelningen) hört sökanden, dennes tidigare försvarare Portmann, samt flera tjänstemän som har varit eller är i kommissionens tjänst.

21 Sökanden har bland annat förklarat att han med sitt brev av den 25 februari 1973 avsett att ålägga kommissionen tidsmässigt obegränsad tystnadsplikt. Även om han i detta brev förklarade sig villig att framträda inför vilken

domstol som helst efter att ha lämnat sin anställning hos Roche, trodde han inte att detta skulle bli nödvändigt; om så ändå blev fallet utgick han från att hans identitet skulle kunna hållas hemlig. Dessutom hade Carisi och Rihoux lovat att sökandens namn inte skulle nämnas under undersökningens gång. Sökanden tror sig inte uttryckligen ha påpekat för kommissionstjänstemännen att de dokument han skickat till kommissionen inte fick visas för tredje man, eller att de sammantagna kunde avslöja för Roche vilken avdelning de härrörde från, eftersom han inte kunnat föreställa sig att kommissionen skulle använda sig av dem utanför institutionen. Han bad inte heller om att hållas underrättad om hur undersökningen mot Roche fortskred. Kommissionen hade dock möjlighet att hålla honom underrättad, eftersom den redan genom hans brev av den 25 februari 1973 fått kännedom om hans planer på att bosätta sig i Italien och eftersom sökanden under sitt sammanträffande med Carisi och Rihoux i april 1973 förklarat att han skulle bo i den lilla staden Latina.

22 Schlieder har bland annat förklarat att det för kommissionen var uppenbart att undersökningen mot Roche i varje fall inte kunde inledas förrän sökanden lämnat sin anställning hos bolaget. Behovet av att skydda honom efter hans avgång diskuterades inte, eftersom ingen på allvar trodde att något åtal skulle väckas mot honom. Schlieder gav inga instruktioner om hur de dokument sökanden lämnat till kommissionen skulle användas. Inte ens efter Alders besök den 8 november 1974 var det någon på kommissionen som trodde på möjligheten av en brottmålsrättegång mot sökanden. Alders hot betraktades alltså bara som en fälla för att få fram uppgiftslämnarens namn. Det var därför som kommissionen inte ansåg det nödvändigt att informera sökanden om hoten. För övrigt framgår det av ett brev från sökanden att han lämnat Roche och därmed Schweiz, för att bosätta sig i Italien. Slutligen kan Schlieder inte erinra sig att han haft något telefonsamtal med Alder i början på februari 1975. Dock har han påpekat att sedan kommissionen fått det anonyma brevet med information om att sökanden gripits, stod det klart att kommissionen måste stödja sökanden officiellt och bistå honom.

23 Rihoux har bland annat förklarat att han tolkat sökandens brev av den 25 februari 1973 på så sätt att kommissionen hade fria händer efter sökandens avgång från Roche. För övrigt fick Rihoux inte några instruktioner från sina överordnade om hur upplysningarna från sökanden skulle behandlas. Under samtalet med sökanden den 9 april 1973 berördes inte frågan om den förtroliga karaktären hos sökandens upplysningar; sökanden lämnade inte heller några uppgifter om sin framtida adress. I oktober 1974 besökte Rihoux och två av hans kollegor, däribland Pappalardo, Roches

dotterbolag i Paris och försökte där på alla sätt, men förgäves, att få kopior av de dokument som sökanden hade överlämnat. I detta syfte läste de upp delar av dokumenten för Roches personal, dock utan att visa dem dokumenten. Frågan uppkom då om undersökningen måste läggas ner trots de klara bevis som kommissionen innehade. Det blev därmed nödvändigt att mot varandra noga väga de intressen som stod på spel, nämligen å ena sidan allmänintresset som krävde att fördraget efterlevdes och å andra sidan det individuella intresset av att uppgiftslämnarens identitet inte röjdes. Mot användandet av dokumenten talade bland annat det sätt på vilket de överlämnats till kommissionen och noteringarna på dem. Det beslöts därför att man skulle använda och till Roche överlämna sådana retuscherade fotostatkopior av dokumenten som hade både anonym karaktär och tillräckligt bevisvärde för att undersökningen skulle kunna fullföljas. Rihoux har förklarat att ingen på kommissionen tänkte på att informera sökanden om de hot som Alder uttalade vid sitt besök hos kommissionen den 8 november 1974. Sökanden var nämligen försvunnen utan att ha lämnat sin adress till kommissionen och det fanns ingen anledning att tro att han skulle återvända till Schweiz. Slutligen antog man från kommissionens sida att Alders hot bara var en "bluff".

24 Pappalardo, som tjänstgör vid GD IV sedan september 1973, har till Rihouxs uttalanden fogat att Alder under sitt besök hos kommissionen den 8 november 1974 redogjorde för innehållet i artikel 273 i den schweiziska brottsbalken.

25 Portmann har förklarat att försvaret av sökanden på dennes begäran inleddes i början av 1975. Till en början mottog sökandens försvarare instruktioner enbart från sökanden själv. Senare fick försvararna upplysningar av kommissionen, men inga konkreta instruktioner.

Preskriptionsinvändningen

26 Kommissionen har invänt att sökandens talan är preskriberad enligt artikel 43 i protokollet om stadgan för domstolen.

27 Eftersom talan grundas på flera händelser som inträffade vid olika tidpunkter och som sökanden fick kännedom om vid olika tidpunkter, kan preskriptionsinvändningens relevans inte bedömas förrän det prövats vilken eller vilka av dessa händelser som i förekommande fall kan ge upphov till utomobligatoriskt ansvar för kommissionen. Först sedan denna fråga besvarats är det

möjligt att avgöra om den femåriga preskriptionstid som föreskrivs i artikel 43 i stadgan har löpt ut. Det är därför nödvändigt att först pröva grunderna för förekomsten av ett ansvar.

Förekomsten av ansvar

a) Åsidosättande av tystnadsplikten och av skyldigheten att varna sökanden

28 Sökanden har gjort gällande att förbindelserna mellan honom och kommissionen hade en förtrolig karaktär, något som han anser klart framgår dels av hans första brev till kommissionen av den 25 februari 1973, dels av de samtal han hade med kommissionens tjänstemän under sammanträdet den 9 april 1973. Dessutom följer enligt sökanden tystnadsplikt såväl av de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar som av kommissionens skyldigheter enligt artikel 214 i fördraget och artikel 20 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962 (EGT 1962, s. 204, fransk version, svensk specialutgåva del 08, volym 01).

29 Sökanden har särskilt framhållit att den omständigheten att han i sitt brev av den 25 februari 1973 angav att han var beredd att under ed vid domstolen intyga sanningshalten i sina påståenden, visade att hans identitet endast fick röjas av honom själv, efter det att kommissionens undersökning slutförts och talan väckts vid domstolen. Han har aldrig meddelat kommissionen att han efter sin avgång från Roche inte längre höll fast vid att kommissionen var bunden av sin tystnadsplikt gentemot honom. Slutligen visar enligt sökanden kommissionens beteende att denna själv ansåg sig vara bunden av tystnadsplikt. Således underlät kommissionen upprepade gånger både före och efter sökandens avgång från Roche medvetet att uppge sin uppgiftslämnares namn, tills början av 1975 då Schlieder avslöjade hans namn.

30 Trots att kommissionen således enligt sökanden var bunden av tystnadsplikt till förmån för honom, åsidosatte kommissionen enligt sökanden denna plikt och då särskilt vid tre tillfällen. För det första blev det genom överlämnandet av dokumentkopiorna till Roches personal i oktober 1974 möjligt för Roche att dra slutsatsen att sökanden med all sannolikhet var informationskällan. För det andra underlät kommissionen att varna sökanden för den fara han ofrånkomligen löpte om han återvände till Schweiz. Enligt sökandens uppfattning var det kommissionens skyldighet att varna honom för denna fara, antingen sedan dokumenten överlämnats till Roches personal eller i varje fall

efter Alders första besök hos kommissionen i november 1974, vilket besök gjorde det möjligt för kommissionen att fullt ut bedöma omfattningen av denna fara. I det avseendet har sökanden framhållit att Alder uppgett för kommissionstjänstemännen att Roche övervägde möjligheten av en brottmålsrättegång mot uppgiftslämnaren och att Alder även förklarat innehållet i den relevanta bestämmelsen i den schweiziska brottsbalken. För det tredje och slutligen utpekade Schlieder i februari 1975 med angivande av namn sökanden som kommissionens uppgiftslämnare.

31 Kommissionen har bestritt att den var bunden av tystnadsplikt till förmån för sökanden efter det att denne lämnat sin anställning hos Roche. Kommissionen grundar denna uppfattning särskilt på sökandens uttryckliga förklaring i brevet av den 25 februari 1973 att han efter att ha lämnat Roche var beredd att träda fram vid vilken domstol som helst, det vill säga inte enbart inför EG-domstolen, för att under ed bekräfta sina uppgifter. Dessutom gav sökandens beteende efter det att han lämnat Roche kommissionen goda skäl att tro att det var honom likgiltigt om han identifierades som uppgiftslämnare, eftersom han inte ens meddelade kommissionen sin nya adress. Den omständigheten att kommissionen vid flera tillfällen vägrade att röja sin uppgiftslämnares identitet visar inte på något sätt att kommissionen ansåg sig bunden av en tystnadsplikt. Kommissionens beteende dikterades enbart av dess allmänna praxis att inte röja sina uppgiftslämnares identitet.

32 Kommissionen har gjort gällande att den, även om den var bunden av en tystnadsplikt i fråga om sökandens identitet, i varje fall inte har åsidosatt denna plikt. Överlämnandet av fotostatkopiorna till Roches personal utgjorde enligt kommissionen inte ett sådant åsidosättande, eftersom det var omöjligt att förutse att Roche skulle kunna identifiera källan till dokumenten genom att granska kopiorna. Sökanden anmodade aldrig kommissionen att inte visa dessa dokument för Roche. Däremot samtyckte han till att kommissionen använde dokumenten inom ramen för en undersökning mot detta företag. Sedan kommissionen funnit det nödvändigt att visa dokumenten för Roche, såg den ändå till att allt avlägsnades som föreföll kunna ange den särskilda källan till dokumenten. För övrigt var det fråga om dokument som inte hade något tydligt samband med sökanden, vilken endast kunde identifieras av någon med detaljerad kännedom om Roches organisation och verksamhet. Sökanden underrättade aldrig kommissionen om att en sådan risk förelåg.

33 Vad beträffar en eventuell skyldighet för kommissionen att varna sökanden, har kommissionen framhållit att en sådan skyldighet inte kan härledas från en eventuell tystnadsplikt. För den händelse att det här skulle vara fråga om en

självständig grund, har kommissionen tillagt att det är omöjligt att rättsligt motivera en skyldighet för kommissionen att efter Alders besök varna sökanden för de faror som denne skulle utsätta sig för om han återvände till Schweiz. För övrigt hade kommissionen ingen anledning att anta att Roche skulle kunna identifiera sökanden som uppgiftslämnare. Slutligen avslöjade inte Schlieder under telefonsamtalet med Alder i början av februari 1975 något som Roche och de schweiziska myndigheterna inte redan visste, eftersom sökanden då redan hade erkänt att det var han som var kommissionens uppgiftslämnare.

34 Vad beträffar förekomsten av en tystnadsplikt skall det framhållas att artikel 214 i fördraget föreskriver att bland andra medlemmarna av och de anställda i gemenskapens institutioner skall vara förpliktade att "inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt, särskilt uppgifter om företag, deras affärsförbindelser eller deras kostnadsförhållanden." Även om denna bestämmelse främst åsyftar upplysningar som inhämtats hos företag, visar uttrycket "särskilt" att det rör sig om en allmän princip som skall tillämpas också på av fysiska personer lämnade upplysningar, om dessa upplysningar med hänsyn till sin karaktär är förtroliga. Detta gäller framför allt upplysningar som lämnas helt frivilligt, men med en begäran om sekretess för att bevara uppgiftslämnarens anonymitet. Den institution som går med på att ta emot sådana upplysningar måste respektera ett sådant villkor.

35 I förevarande fall framgår det klart redan av sökandens brev av den 25 februari 1973, att sökanden begärde att kommissionen inte skulle avslöja hans identitet. Det kan alltså inte bestridas att kommissionen i detta avseende var bunden av tystnadsplikt till förmån för sökanden. I själva verket gäller oenigheten mellan parterna inte så mycket förekomsten av en sådan tystnadsplikt, utan snarare om kommissionen var bunden av tystnadsplikten efter det att sökanden lämnat sin anställning hos Roche.

36 I det hänseendet skall det understrykas att sökandens begäran inte var förenad med någon tidsfrist efter vars utgång kommissionen skulle vara befriad från sin tystnadsplikt i fråga om uppgiftslämnarens identitet. Något stöd för förekomsten av en sådan tidsfrist kan inte hämtas från det förhållandet att sökanden efter avgången från sin anställning hos Roche var beredd att framträda vid vilken domstol som helst. Att avlägga vittnesmål vid domstol innebär en officiell vittneskallelse, en skyldighet för vittnet att besvara ställda frågor och, i gengäld, att vittnet är berättigat till alla de garantier som ett domstolsförfarande medför. Sökandens erbjudande att under sådana förutsättningar bekräfta riktigheten av sina upplysningar, kan därför inte uppfattas

som att kommissionen allmänt befriades från sin tystnadsplikt. Inte heller sökandens senare beteende kan tolkas på det sättet.

37 Det skall därför fastslås att kommissionen var förpliktad att hålla sökandens identitet hemlig, även efter det att denne lämnat sin arbetsgivare.

38 Av de händelser som sökanden har omnämnt, är telefonsamtalet mellan Schlieder och Alder i början av februari 1975 det enda tillfälle då kommissionen direkt avslöjat sin uppgiftslämnares identitet. Detta samtal ägde emellertid rum efter det att sökanden låtit skicka ett anonymt brev till kommissionen, i vilket han underrättade kommissionen om att han berövats friheten och bad om hjälp. Det är svårt att föreställa sig hur kommissionen skulle ha kunnat efterkomma denna begäran utan att åtminstone implicit bekräfta att sökanden faktiskt var dess uppgiftslämnare. För övrigt framkom det senare att sökanden vid den nämnda tidpunkten redan erkänt för den schweiziska polisen att han i varje fall muntligen lämnat upplysningar till kommissionen. Dessutom framgår det av de schweiziska domstolarnas avgöranden att Schlieders bekräftelse av detta förhållande inte var avgörande för att sökanden fälldes till ansvar. Avslöjandet av sökandens identitet vid den nämnda tidpunkten och under dessa omständigheter kan inte betraktas som ett åsidosättande av tystnadsplikten som kan medföra ansvar för kommissionen gentemot sökanden.

39 När det gäller överlämnandet av de retuscherade fotostatkopiorna till personalen vid Roches dotterbolag, framgår det däremot att detta gjorde det möjligt för Roche att identifiera sökanden som den huvudmisstänkte i Roches anmälan till den schweiziska åklagarmyndigheten. Detta överlämnande av dokument ledde därför till att sökanden greps. Genom överlämnandet försågs dessutom de schweiziska polismyndigheterna och domstolarna med viktiga bevis mot sökanden.

40 Det framgår av handlingarna i målet att kommissionen var fullt medveten om att ett överlämnande till Roche av de fotostatkopior som sökanden tillhandahållit medförde en risk för att uppgiftslämnaren skulle kunna avslöjas för detta företag. Därför försökte kommissionstjänstemännen först erhålla andra kopior av de ifrågavarande dokumenten från Roches dotterbolag i Paris och Bryssel. När detta försök misslyckades framställde kommissionen nya kopior av de dokument som den ansåg vara minst ägnade att leda till en identifiering av sökanden. Kommissionen var noga med att från dessa kopior avlägsna alla hänvisningar som enligt dess bedömning skulle kunna avslöja informationskällan. Eftersom kommissionen inte kände till Roches sätt att internt fördela

de ifrågavarande dokumenten inom företaget, kunde kommissionen dock inte vara säker på att dessa försiktighetsåtgärder var tillräckliga för att utesluta varje risk för att sökanden skulle kunna identifieras med hjälp av de kopior som överlämnats till Roche. Kommissionen har därför i alla händelser handlat vårdslöst genom att överlämna dessa kopior till Roche utan att ha samrått med sökanden.

41 Det är dock inte nödvändigt att avgöra om, med tanke på den dåvarande situationen och särskilt den information som kommissionen då innehade, redan överlämnandet av dokumenten ger upphov till ansvar för gemenskapen för konsekvenserna av att sökanden identifierades som uppgiftslämnare. Även om kommissionen vid tidpunkten för detta överlämnande inte nödvändigtvis insåg omfattningen av den fara som den utsatte sökanden för, fick kommissionen däremot vid Alders besök den 8 november 1974 all nödvändig information i detta hänseende. Efter detta besök visste kommissionen att Roche var fast beslutet att ta reda på hur kommissionen kommit i besittning av dokumenten i fråga och att företaget förberedde en anmälan mot uppgiftslämnaren enligt artikel 273 i den schweiziska brottsbalken; Alder hade till och med redogjort för innehållet i den artikeln. Kommissionen visste också att det fanns en möjlighet att från Roche erhålla en utfästelse om att inte vidta någon åtgärd mot uppgiftslämnaren, om kommissionen i gengäld avslöjade dennes identitet. Den möjligheten kunde kommissionen dock inte använda sig av utan sökandens medgivande.

42 Under dessa omständigheter fick kommissionen inte nöja sig med antagandet att det var föga troligt att sökanden skulle identifieras, att denne sannolikt aldrig skulle återvända till Schweiz och att de schweiziska myndigheterna i varje fall inte avsåg att inleda en brottmålsrättegång mot sökanden. Kommissionen var i stället skyldig att göra allt som stod i dess makt för att varna sökanden så att denne kunde vidta egna åtgärder med hänsyn till Alders upplysningar och för att samråda med sökanden om vilken hållning man skulle inta till Alders förslag.

43 Sökanden hade visserligen inte lämnat någon exakt adress som gjorde det lätt för kommissionen att nå honom. Han hade dock redan i sitt brev av den 25 februari 1973 uppgivit att han avsåg att starta ett eget företag i köttbranschen nära Rom i Italien. Även utan ytterligare uppgifter hade kommissionen på grund av denna information kunnat vidta efterforskningar för att utröna sökandens uppehållsort. Det är emellertid klarlagt att kommissionen inte ens försökte finna sökanden, trots att kommissionen lät nästan en månad förflyta innan den underrättade Alder om sin slutliga vägran

att diskutera ursprunget till de dokument som den innehade. Denna vägran följdes av Roches anmälan till den schweiziska åklagarmyndigheten.

44 Kommissionen har alltså inte gjort alla rimliga ansträngningar för att till sökanden vidarebefordra de upplysningar som den förfogade över efter Alders besök den 8 november 1974, trots att en sådan vidarebefordran hade varit ägnad att förhindra eller åtminstone begränsa den skada som kunde följa av identifieringen av sökanden genom de dokument som kommissionen överlämnat till Roche. Kommissionen har genom att förhålla sig på detta sätt ådragit sig ansvar gentemot sökanden för denna skada.

b) Skyldighet att råda sökanden om konventionen beträffande skydd för de mänskliga rättigheterna

45 Sökanden har slutligen gjort gällande att kommissionen, genom att i april 1975 åta sig att råda Bollag angående sökandens försvar, hade en skyldighet att bistå sökanden med lämpliga råd. Genom att underlåta att i tid informera sökanden om hans rätt att klaga vid Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna har kommissionen enligt sökanden åsidosatt denna skyldighet.

46 Kommissionen har hävdat att den aldrig åtagit sig att råda sökanden eller dennes försvarare beträffande möjligheten att vända sig till Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Den har enbart betalat kostnaderna för sökandens försvar och överlåtit åt hans advokater att råda honom.

47 Sökandens påstående är uppenbarligen ogrundat. Det framgår av uppgifterna vid domstolen, och särskilt av Portmanns vittnesberättelse, att sökanden själv anförtrott sitt försvar åt sina advokater och att dessa mottog instruktioner endast från honom. Kommissionen lämnade endast begärda upplysningar, bland annat om det mellan gemenskapen och Schweiz ingångna frihandelsavtalet, och betalade dessutom rättegångskostnaderna. Domstolen finner att kommissionen inte hade någon ytterligare skyldighet och att den därför inte handlade vårdslöst genom att inte ge konkreta instruktioner till sökandens advokater för hans försvar och genom att inte heller råda sökanden direkt i detta hänseende.

Preskription av sökandens talan

48 Enligt kommissionen är sökandens talan under alla omständigheter preskriberad enligt artikel 43 i protokollet om stadgan för domstolen. Alla de händelser som sökanden har grundat sin talan på ägde rum mer än fem år innan talan väcktes. Enligt kommissionen kräver inte artikel 43 att sökanden fått kännedom om dessa händelser i tid. Sökanden hade i vart fall enligt kommissionen tillräcklig kännedom om dessa händelser för att kunna göra gällande sina eventuella rättigheter sedan han fått den information som den schweiziska polisen lämnade under förhören och, senast, när han läste de schweiziska domarna.

49 Sökanden har gjort gällande att han i stort sett fick kännedom om de händelser han åberopat först under 1980, sedan hans nya försvarare, advokaten Diefenbacher, fått tillfälle att studera brottmålshandlingarna. Den information han fått av den schweiziska polisen trodde han inte på, och han kunde inte läsa de schweiziska domarna, som var avfattade på tyska. Han hade i alla händelser ingen möjlighet att känna till händelserna i samband med Alders besök vid kommissionen den 8 november 1974.

50 Artikel 43 i stadgan för domstolen föreskriver att "talan mot gemenskapen om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden skall preskriberas fem år efter den händelse som föranleder ansvarstalan." Denna bestämmelse skall tolkas på så sätt att preskriptionen inte kan göras gällande mot en skadelidande om denne först vid en senare tidpunkt kunde få kännedom om den skadegörande händelsen och följaktligen inte förfogade över en rimlig tidsfrist för att väcka talan vid domstolen eller göra framställning hos en institution före preskriptionstidens utgång.

51 I förevarande fall har domstolen grundat sin slutsats om gemenskapens ansvar på det förhållandet att kommissionen inte försökt att underrätta och samråda med sökanden efter Alders besök den 8 november 1974. Det framgår av handlingarna i målet att sökanden först under förevarande rättegång kunde få kännedom om denna omständighet, eftersom Alders besök nämndes för första gången i kommissionens skriftliga svaromål. Sökanden har därför inte haft möjlighet att på denna grund göra gällande ansvar för gemenskapen före den tidpunkt då preskriptionstiden normalt skulle ha löpt ut.

52 Kommissionens invändning kan därför inte godtas.

Ersättning för skadan

53 Gemenskapen är alltså i princip skyldig att ersätta den skada som sökanden lidit på grund av att han identifierats genom de dokument som kommissionen överlämnat till Roche. Omfattningen av kommissionens ansvar minskas dock på grund av sökandens egna oaktsamhet. Sökanden underrättade nämligen inte kommissionen om att det var möjligt att redan på grund av själva dokumenten identifiera honom som uppgiftslämnare, trots att han var den som hade de bästa förutsättningarna att inse och avvärja denna fara. Han bad inte heller kommissionen om att hålla honom underrättad om hur undersökningen mot Roche fortskred, särskilt med hänsyn till den eventuella användningen av dokumenten för detta ändamål. Slutligen återvände han till Schweiz utan att ha försökt inhämta upplysningar om de möjliga följderna av denna åtgärd, trots att han måste varit medveten om de faror som hans uppträdande mot hans tidigare arbetsgivare utsatte honom för med hänsyn till den schweiziska lagstiftningen.

54 Under dessa omständigheter har sökanden själv väsentligt medverkat till skadan. Vid bedömningen av kommissionens och sökandens respektive beteende finner domstolen det skäligt att fördela ansvaret för skadan lika mellan de två parterna.

55 Av de föregående överväganden följer att kommissionen skall förpliktas att ersätta 50 % av den skada som sökanden lidit till följd av att han kunde identifieras som upphovsmannen till upplysningarna om Roches konkurrensbegränsande förfaranden. Sökandens talan i övrigt skall ogillas. Ersättningens storlek skall bestämmas av parterna i samförstånd eller, om de inte kan enas, avgöras av domstolen.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

genom mellandom följande:

1) **Kommissionen skall ersätta 50 % av den skada som sökanden lidit till följd av att han kunde identifieras som upphovsmannen till de upplysningar som ledde till att kommissionen ålade sökandens tidigare arbets-**

givare, det schweiziska bolaget Hoffmann-La Roche, böter för vissa konkurrensbegränsande förfaranden.

2) Sökandens talan i övrigt ogillas.

3) Parterna skall inom nio månader efter avkunnandet av domen meddela domstolen vilket ersättningsbelopp de har enats om.

4) Om parterna inte kan enas, skall de inom samma tid till domstolen inkomma med sina i siffror angivna yrkanden.

5) Beslut om rättegångskostnaderna skall fattas senare.

Mackenzie Stuart Everling Bahlmann Joliet

Bosco Koopmans Due Galmot O'Higgins

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 7 november 1985.

P. Heim
Justitiesekreterare

A. J. Mackenzie Stuart
Ordförande